

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologické etiky, sociální etiky a etického vzdělávání

Bakalářská práce

MANŽELSTVÍ Z ETICKÉHO POHLEDU

Manželská věrnost – trvalá hodnota nebo přežitek?

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jindřich Šrajer, Dr. theol.

Autor práce: Eva Jelínková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: prezenční

Ročník: čtvrtý

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

12. června 2009

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Mgr. Jindřichu Šrajerovi, Dr. theol.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 NEROZLUČITELNOST MANŽELSTVÍ Z KŘESŤANSKÉHO POHLEDU	7
1.1 Vymezení pojmů	7
1.2 Křesťanské pojetí manželství	8
1.2.1 Manželství z pohledu biblické tradice	9
1.2.1.1 Starý zákon	9
1.2.1.2 Nový zákon	11
1.2.2 Manželství v křesťanské tradici	12
1.2.2.1 Dobra manželství podle Aurelia Augustina	12
1.2.2.2 Tridentský koncil o manželství	13
1.2.3 Papež Pius XI. a jeho pojetí manželství	14
1.2.4 Druhý vatikánský koncil a pokoncilní pojetí manželství	15
1.3 Shrnutí	17
2 SOUDOBY PŮHLED ČESKÉ SPOLEČNOSTI NA MANŽELSTVÍ	18
2.1 Historické proměny manželství a rodiny v ČR	18
2.1.1 Tradiční pojetí manželství a rodiny	18
2.1.2 Průmyslová revoluce a její vliv na manželství a rodinu	19
2.1.3 Manželství a rodina v době reálného socialismu	20
2.1.4 Manželství a rodina po roce 1989	21
2.2 Současný pohled na manželství a rodinu	22
2.2.1 Moderní rodina	22
2.2.2 Postoje a hodnoty současné mladé generace	24
2.2.3 Změny v demografickém chování	25
2.2.4 Alternativní formy soužití	27
2.3 Dnešní pohled na nevěru v manželství	29
2.4 Vliv médií na chápání manželství a rodiny	30
2.5 Shrnutí	31
3 MANŽELSKÁ VĚRNOST – TRVALÁ HODNOTA NEBO PŘEŽÍTEK?	33
3.1 Příčiny rozporu mezi křesťanským „ideálem“ a realitou české společnosti	33
3.1.1 Sekularizovaná společnost	33
3.1.2 Vlivy mediálního světa	34
3.1.3 Rodina jako „vzor“ pro soužití v nemanželském svazku	35

3.1.4	Postoje mladých lidí k manželství	36
3.2	Věrnost versus nevěra v manželství	37
3.2.1	Věrnost, láska a sexualita v manželství	37
3.2.2	Nerozlučitelnost versus nevěra v manželství	39
3.3	Prevence – Eliminace rozdílů mezi „ideálem“ a realitou	40
3.3.1	Výchova pro manželský a rodinný život	41
3.3.2	Podpora pozitivních hodnot manželství z pohledu celé společnosti	42
3.4	Shrnutí	43
ZÁVĚR		45
Seznam literatury		47
Seznam použitých zkratek		51
Abstrakt		52
Abstract		53

ÚVOD

„Manželství čisté jest nejdůvěrnějším přátelstvím - je to vrchol spojení, naší dobou tak pěstované a chválené, asociace duší. Nemůže být intimnější asociace, než mezi mužem a ženou. Manželství ženě i muži má být vyšším vývojem. V manželství začíná se nový život.“ (TGM)

Manželství je často diskutované téma a dotýká se osobně mnoha z nás. Křesťanská etika zvýrazňuje vztah mezi mužem a ženou v manželství, v jeho nerozlučitelnosti. Realita současné české společnosti se v mnohém rozchází s křesťanským pojetím manželství. Jsou zde patrné změny v chápání manželského svazku a s ním spojené věrnosti. Setkáváme se často s případy manželské nevěry. Rozvodovost v České republice stoupá a právě nevěra bývá jedním z hlavních důvodů. Tato problematika je hlavním tématem mé práce.

Křesťanská etika zdůrazňuje soužití ve svazku manželském a s ním spojenou věrnost. Naskýtá se však otázka, zda-li takový požadavek je pokládán za jakousi neživotnou etickou „relikvii“ – za zkosnatělý mravní požadavek, nebo jestli jde o stále platnou etickou součást zdravých manželských vztahů.

Pokud chceme pochopit současné pojetí křesťanského manželství, musíme přiblížit jeho pojetí i v biblické a křesťanské tradici, kde je kladen důraz na trvalost manželského svazku. Tento důraz je patrný i v novodobějších církevních dokumentech. To je obsahem první kapitoly. Druhá kapitola je zaměřena na současný stav české společnosti, jaký občané zaujímají postoj k manželství a rodině, resp. manželské věrnosti. Cílem třetí kapitoly je poukázat na trvalou hodnotu věrnosti v manželství, na její pozitivní složky. Zásadní je upozornit na tuto hodnotu již ve výchově. Můžeme tedy říct, že výchova pro manželský a rodinný život je podstatnou složkou pro budoucí chápání takových společenství.

1 MANŽELSTVÍ A JEHO NEROZLUČITELNOST V KŘESŤANSKÉM POJETÍ

Manželství je nepochybně kulturní institucí. Jedním z důležitých prvků kultury je také náboženství. Z toho vyplývá, že i náboženské tradice mají vliv na uspořádání a funkce manželství. V tomto směru má, alespoň co se naší evropské kultury týče, zásadní vliv křesťanství. Katolíci chápou manželství jako jednu ze sedmi svátostí, což samo o sobě poukazuje na velkou váhu, kterou manželství přikládají.

Tato kapitola chce ve stručnosti prezentovat křesťanské pojetí manželství, zvláště s ohledem na námi sledovaný požadavek jeho nerozlučitelnosti. Nejdříve je potřeba objasnit základní pojmy, se kterými tato práce bude pracovat. Následně jsou představena pojetí manželství v biblické a křesťanské tradici a proměna tohoto pojetí v dokumentech Druhého vatikánského koncilu a v církevních dokumentech z poslední doby.

1.1 Vymezení pojmů

Z hlediska zákona, aspoň jak je to uvedeno v Zákoně o rodině č. 94/1963 Sb. je manželství trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.¹

Laicky řečeno je manželství spojení muže a ženy, kteří se dobrovolně rozhodli spojit své individuální životy v jeden společný. Tímto spojením se zavazují k dodržování psaných a nepsaných zákonů, které manželství ovlivňují.

Manželství jako instituce ovlivňuje i motivaci partnerů k společnému životu, určuje jejich potřeby a vytváří postoje jak vůči sobě, tak i vůči okolí. Samotné

¹ CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy*, s. 108.

označení ženatý nebo vdaná je pro život ve společnosti určující. Uzavřením manželství se mění preference hodnot obou partnerů.²

S manželským soužitím muže a ženy souvisejí pojmy věrnost a manželská nevěra.

Obecně řečeno se dá věrnost chápat v podobě dobrovolné dohody. Je třeba upřesnit, o jaký význam slova „dohoda“ se jedná. Může to být foedus (posvátná smlouva, tzn. taková, jejímž iniciátorem je Bůh, nejde o pouhý kontrakt dvou lidí), nebo taky contractus (jakákoliv smlouva, kupř. obchodní – podobu takového „kontraktu“ má manželství v moderní společnosti, zejména od uzákonění možnosti rozvodu po dohodě manželů). Její dodržování souvisí s hierarchií hodnot každého člověka, citovou zralostí a smyslem pro odpovědnost za očekávání i osud druhého člověka. Vede partnery ke zdrženlivosti či schopnosti kontrolovat chvilkové impulsy, motivuje dvojici neustále na vztahu pracovat a učit se být spolu i navzdory nevyhnutelným střetům.

V užším slova smyslu se na věrnost může nahlížet jako na věrnost sexuální.³

Nevěra může být jakákoliv sexuálně zbarvená, motivovaná forma vztahu či kontaktu partnera s osobou nebo osobami druhého pohlaví. Tuto formu vztahu či kontaktu pak oprávněně vnímáme jako emočně ohrožující či zraňující. Nevěra je kvalifikována jako zrada. Projev slabosti, nestálosti, nespolehlivosti či osobní prohry. Nevytváří jen bolest v podvedeném partnerovi, ale působí jako výčitka pro podvádějícího.⁴

1.2 Manželství z křesťanského pohledu

Za hlavní zdroj křesťanství je považována Bible. První část Bible tvoří Starý zákon, který obsahuje židovský soubor posvátných knih, který křesťané převzali z židovství. Ježíšovo působení a počátky křesťanství zachycuje Nový zákon.

² Srov. CIBULEC, J. *Láska, partnerství a manželství*, s. 115.

³ PESECHKIAN, N. *Partnerské vztahy*, s. 118-119.

⁴ ROZINAJOVÁ, H. *Etika heterosexuálních vztahů*, s. 114.

Na křesťanský pohled na manželství mají vliv i proměny společenského vnímání kulturních tradic a zvyků. Je to patrné na proměnách pojetí manželství od biblických dob po současnost.

1.2.1 Manželství z pohledu biblické tradice

Reflexi biblického pojetí manželství je třeba rozdělit na jeho starozákonní a novozákonní podobu, s cílem poukázat na jejich společné principy a třeba i rozlišné akcenty.

1.2.1.1 Starý zákon

Ve Starém zákoně je rozhodující pro pochopení manželství zpráva o stvoření. Bůh stvořil člověka k obrazu svému. Jako muže a ženu je stvořil.⁵ Bůh je povolává k vzájemnému doplnění a sounáležitosti. Každý z nich je samostatnou bytostí, ale jako manželé spolu vytvářejí novou jednotu, nové stvoření. Tato nerozlučná jednota je podstatou manželství. Hned v ráji se staví před manžele princip nerozlučitelnosti manželství. „Opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem.“⁶ Člověk opouští způsob života, v němž především dostává a bere. Vytvoří nový vztah a přejímá odpovědnost za druhého. Člověk může nalézt své naplnění pouze doplněním druhého.

Úkolem člověka je spravovat zemi, pečovat o ni a plodit děti k uchování lidského stvoření. „Plodte a množte se a naplňte zemi, podmaňte si ji a panujte nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem i nad každým živočichem lezoucím po zemi.“⁷

Plození dětí je na místě tam, kde se mají manželé rádi, rostou ve vzájemném vztahu a znají svou zodpovědnost. Děti jsou darem od Hospodina. „Tvá žena bude

⁵ Srov. Gn 1,26

⁶ Gn 2,24

⁷ Gn 1,28

jak plodná réva uvnitř tvého domu, tvoji synové jak olivové ratolesti kolem tvého stolu.“⁸

Panování nad přírodou poukazuje na důležitost člověka na zemi. Ne však na člověka jako na jednotlivce, ale jako na partnerství dvou lidí, kteří se stávají jedním tělem. „Teď tato jest kost z kostí mých a tělo z těla mého...“⁹ Manželka je darem od Hospodina. Není mužovým majetkem nebo jeho kořistí. „Kdo našel manželku, ten našel štěstí, Hospodinovou přízní se nechal zahrnout!“¹⁰

Vztah muže a ženy v manželství má přednost před všemi ostatními vztahy k rodičům i k dětem. Dva rovnocenní milující se lidi tvořící spolu jeden celek, který je projevem tohoto jedinečného, naprostého a důvěryplného odevzdání. Vztah mezi mužem a ženou není ničím narušen, je čistý, plný důvěry, otevřenosti a vzájemné oddanosti druhému. Nejde tu o dokonalost a bezchybnost obou, ale o oboustrannou otevřenost a odevzdání.

Rozvod jako právo muže je podle Mojžíšova zákona v zásadě možný. Důvodem k rozvodu mohla být bezdětnost ženy, její cizoložství, nesnášenlivá povaha, ale také i to, že se muži přestala líbit. Předmanželská zdrženlivost, věrnost a nerozlučitelnost platí ve výlučném smyslu jen pro ženu. To však neznamená, že podobné jednání muže je v pořádku.¹¹

V druhé knize Exodus se jednoznačně hovoří o partnerské věrnosti. „Nezcižoložíš!“¹² Křesťané v historii prohlašovali, že toto pravidlo bylo Bohem vtisknuto do lidské přirozenosti a mezilidských vztahů.¹³ Šesté přikázání chrání jedinečnost láskyplného, důvěrného vztahu muže a ženy, chrání manželství. Nechce člověka připravit o radost z lidské sexuality, ale ukazuje, že její místo je v jednom pevném a láskyplném vztahu.

⁸ Ž 128,3

⁹ Gn 2,23

¹⁰ Př 18,22

¹¹ Srov. Dtn 24,1-3

¹² Ex 20, 14

¹³ NEŠPOROVÁ, O. Rodina a rodičovství v křesťanství a islámu. In *Gender Sociologie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2009-03-20].

Dostupné na WWW: <<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2005120101>>.

Ve Starém zákoně je tedy zřejmé, že Bůh člověka tvoří jako muže a ženu s jasným záměrem. Jejich svazku žehná.

1.2.1.2 Nový zákon

V Novém zákoně je zdůrazňováno, že vztah mezi manželi má být trvalý. Hlavním smyslem manželství není výhradně plození dětí, nýbrž hluboký partnerský vztah mezi mužem a ženou, založený na výlučnosti a nerozlučitelnosti. Zvýrazňují to mimo jiné Ježíšova slova, kterými reaguje na otázku farizeu, kteří se ho ptají na důvody rozluky podle Mojžíšova zákona. Ježíš ve své odpovědi připomíná Boží úmysl vložený do Stvoření, kterým je manželská jednota: „Co tedy Bůh spojil, ať člověk nerozlučuje.“¹⁴

Významným textem ve vztahu k manželství je v Novém zákoně list Efezanům, kde je vztah muže a ženy přirovnán ke vztahu mezi Kristem a církví. Mezi manželi má panovat vzájemná láska a podřízení se jednoho druhému. „Muži, milujte své ženy, jako i Kristus miloval církev.“¹⁵ Manželský vztah je založen na úctě ženy k manželovi, který ji miluje jako sám sebe.¹⁶ Apoštol Pavel poukazuje na stále přítomnou rovnost mezi mužem a ženou, neboť „všichni jste jedno v Ježíši Kristu“¹⁷. Vzájemně se mají doplňovat a vytvářet nerozlučnou jednotu. Jako rovnocenní partneři vstupují do celoživotního svazku a každý v něm má uplatnit své přednosti a plnit své povinnosti.

Souhrnně se dá říci, že Bible nabízí základní charakteristiky křesťanského manželství, mezi něž patří i námi sledovaná nerozlučitelnost.

¹⁴ Mt 19,6

¹⁵ Ef 5,25

¹⁶ Srov. Ef 5,21-33

¹⁷ Gal 3,28

1.2.2 Manželství v křesťanské tradici

Význam křesťanského pojetí manželství se v rámci evropské společnosti prosazuje přímo úměrně s postavením křesťanského náboženství, resp. církve především té katolické v ní. Chápání a praxi manželského a rodinného života ovlivňuje z pohledu křesťanské tradice hlavně Augustinovo pojetí manželství a ustanovení Tridentského koncilu. V některých momentech je tento vliv patrný až do současnosti.

1.2.2.1 Dobra manželství podle Aurelia Augustina

Pohled na manželství jako na „dobro“ můžeme vidět v nauce Augustina. Jeho myšlení bylo předurčeno dvěma vlivy. Za první můžeme považovat jeho vlastní život. Jako mladý si užíval sexuálních dobrodružství a přitom stále hledal pravdu čistého vztahu.¹⁸ Druhým vlivem byly náboženské sekty, proti kterým bojoval. Manicheismus považoval pohlavní život za nutné zlo. Nesměly se plodit děti, jelikož byly považovány za dílo zlého ducha a navíc se nesmělo ani ženit.¹⁹ „Proti pelagiánům zdůraznil skutečnost pádu do hříchu.“²⁰ Pelagianismus tvrdil, že návyk hřešit plyne z lidské přirozenosti a ne z dědičného hříchu.²¹

Ve spisu *De bono coniugali* (O dobru manželství) zastává Augustin názor, „že jsou dobra, kvůli kterým je také samo manželství dobré: potomstvo, věrnost, svátost“.²² Tři jmenovaná manželská dobra platí pro Augustina jako základní zákon manželství. „Skrze něj je přirozeně pěstována chtěná plodnost a současně zvrácené žádosti drženy v pravých mezích.“²³ Primární účel manželství je tedy spatřován v plození a výchově potomstva, zatímco vzájemná pomoc a láska mezi manžely jsou odsunuty až na druhé místo. Dále Augustin tvrdí, že pokud se

¹⁸ Srov. *Sv. Augustin* [online]. © 2005 – 2008 [cit. 2009-04-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.svatyaugustin.cz/>>.

¹⁹ Srov. Tamtéž.

²⁰ ŠRAJER, J. Augustinovo pojetí manželství. *Teologické studie*, s. 64-68.

²¹ Srov. *Pelagianismus* [online]. © 2005 – 2008 [cit. 2009-04-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.svatyaugustin.cz/stranka/pelagianismus-a-uceni-o-milosti.html>>.

²² ŠRAJER, J. Augustinovo pojetí manželství. *Teologické studie*, s. 64-68.

²³ Tamtéž.

v manželství brání početí nového života, je manželské (pohlavní) spojení považováno za nedovolené a nemravné. Co se týká rozluky manželství a s ní spojené plození potomstva, Augustin říká, že manželství nemůže být rozloučeno, ani když se nenaplní hlavní cíl. „Není dovoleno, aby muž propustil svoji neplodnou ženu a poté se oženil s tou, která by mu zplodila potomka.“²⁴ Jen v jednom případě může dojít k rozluce a to tehdy, když jeden z partnerů zemře.²⁵

Věrností jako druhým dobrem manželství se myslí, „že nemá býti manželského obcování s nikým druhým a se žádnou druhou mimo svazek manželský. Manželství jako svátost se nemá rozlučovati, a rozvedený neb rozvedená že nesmějí vstupovati ve spojení s cizí osobou, ani za účelem získati potomka.“²⁶

Pro Augustina je tedy manželství dobrem, primárně za účelem plození potomstva, které je zároveň legitimizuje, a je nerozlučitelné. Augustinovo pojetí manželství dominuje v západním křesťanství až do Druhého vatikánského koncilu.

1.2.2.2 Tridentský koncil o manželství

V 16. století Tridentský koncil znamená významný mezník v chápání manželství. Zvýrazňuje povahu a charakter křesťanského manželství. V dekretu Tametsi povyšuje manželství na svátost. Rozhodující jsou však jeho ustanovení ohledně formy uzavírání manželství, která představují novou etapu v této praxi. V zásadě došlo k tomu, že nevázané sňatky (rodinné obřady) jsou nahrazovány povinnou formou jejich církevního uzavírání.²⁷ Jsou tedy stanoveny jasné podmínky pro platné uzavření manželství a tím potvrzena neplatnost tajných sňatků. Koncil zavádí církevní farní matriky, kam se sňatky zapisují.²⁸ Každé manželství musí být uzavřeno v přítomnosti faráře a dvou svědků ve farním kostele. Církevním svědkem je taková osoba, které právo dovoluje přijmout

²⁴ ŠRAJER, J. Augustinovo pojetí manželství. *Teologické studie*, s. 64-68.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 64-68.

²⁶ Casti Connubii 11

²⁷ Srov. ERNST, W. Manželství jako instituce. *Teologické texty*, s. 45.

²⁸ Srov. MATUŠKA, A. Demografické události a změny ve vedení matričních knih u nás [online].

© 2007 [cit. 2009-04-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.srandy-kopec.cz/>>.

jménem církve souhlas těch, které oddává.²⁹ Nedodržení tzv. kanonické formy má za následek neplatně uzavřené manželství. Manželství bylo založeno na výlučné monogamii, která se stává božským právem.³⁰ Povaha právních předpisů pro uzavírání manželství Tridentského koncilu zůstává v základních parametrech platná dodnes, jak je patrné z ustanovení nového Kodexu církevního práva z roku 1983.

1.2.3 Papež Pius XI. a jeho pojetí manželství

Encyklika papeže Pia XI. *Casti Connubii* hovoří o křesťanském manželství a jeho specifické povaze, která vede nejen k důstojnému společenství muže a ženy, ale i k dobru celé společnosti.

V úvodu encykliky se připomíná potřeba poučení o manželství, protože se šíří nové zhoubné bludy a zkažené mravy, se kterými je potřeba „bojovat“ a podporovat svátost manželství před zkázou.³¹

Dítě, věrnost a svátostná stránka manželství jsou trojím požehnáním tohoto spojení. Pius XI. se obrací zpět k myšlenkám Augustina a k jeho koncepci manželství. Za prvotní dobro manželství je považováno plození dětí. Tento čin je však možný jen ve svátostném svazku manželském.

Další z trojího požehnání je věrnost. Být věrný v manželství je téměř podmínkou pro manželskou jedinství a čistotu. Musí být zachována i v myšlenkách³² a provázená manželskou láskou. Tato láska prochází veškerými povinnostmi manželství a existuje hluboko v duších manželů.³³

Manželství jako svátost je v encyklice označena nerozlučností svazku a manželství je pokládáno za zdroj milostí. To znamená, že souhrn slov v této encyklice poukazuje na ukotvení věrného, monogamního způsobu života v manželství jako svátosti.³⁴ Ohledně nerozlučitelnosti manželství se Pius XI.

²⁹ Srov. CIC 1108

³⁰ Srov. ES 1802

³¹ Srov. *Casti Connubii* 2

³² Srov. *Casti Connubii* 21

³³ Srov. Tamtéž 20-24

³⁴ Srov. Tamtéž 31

obrací zpět k Písmu a k vývoji takového pojetí. Rozluka v manželství není přípustná a jediné možné rozloučení manželů je z důvodu smrti jednoho z nich. V encyklice je na nerozlučitelnost manželství kladen velký důraz a je poukazováno na její významnost nejen pro samotné manžele, ale i pro děti a celou společnost.³⁵

Plození dětí jako hlavní účel manželství je tedy zřejmý u Augustina i u jeho „následovníka“ Pia XI.

1.2.4 Druhý vatikánský koncil a pokoncilní pojetí manželství

Druhý vatikánský koncil se konal v šedesátých letech 20. století. Cílem koncilu bylo reagovat na potřeby doby.

Nové pojetí manželství nacházíme v koncilním dokumentu *Gaudium et spes* (články 48 až 52) a v pokoncilních církevních dokumentech. Druhý vatikánský koncil vnímá proměny společnosti a s ní spojené změny životních poměrů. Koncil čerpá z novodobých poznatků exaktních věd a formuluje srozumitelný a biblicky doložený křesťanský obraz manželství.³⁶

Na manželství je nahlíženo jako na „důvěrné společenství života a manželské lásky“³⁷. Vychází se ze zprávy o stvoření muže a ženy, které je závdavkem tohoto svazku, manželské lásky a důvěry jeden v druhého. Mluví se o nerozlučném milování, o lásce spojující lidské a božské hodnoty, která vede manžely k tomu, aby se sobě navzájem svobodně darovali. Vzájemná láska mezi manželi udržuje harmonické prostředí pro plození a výchovu dětí. Věrnost a nerozlučitelnost manželství jsou tedy nově chápány z podstaty manželské lásky a ne z plození dětí.³⁸ Z toho vyplývá, že i bezdětným manželstvím je uchována jejich hodnota.³⁹

Manželství už není uzavíráno pouze za jediným účelem a to za účelem plození potomků. Manželství se stává svazkem muže a ženy, který je upevňován

³⁵ Srov. *Casti Connubii* 34-37

³⁶ Srov. ŠRAJER, J. *Nové pojetí manželství. Teologické texty*, s. 17-19.

³⁷ GS 48

³⁸ Srov. ŠRAJER, J. *Nové pojetí manželství. Teologické texty*, s. 17-19.

³⁹ Srov. Tamtéž.

manželskou láskou utužovanou největším darem manželství, zplodit a vychovávat své děti.⁴⁰

Rozvrat manželství jako překážka nerozlučitelnosti tohoto svazku, není možný uskutečnit žádnou lidskou mocí a ze žádného důvodu s výjimkou smrti.

Manželství je chápáno jako rovnocenné společenství, které je nutné pěstovat. Projevy lásky, vzájemné respektování a uchování věrnosti mezi manželi je podstatou tohoto svátostného svazku.⁴¹

V intencích myšlenek Druhého vatikánského koncilu zdůrazňuje Jan Pavel II. v dokumentu *Familiaris Consortio*, že manželství je nerozlučné společenství muže a ženy utvořené k vzájemnému sebeodevzdání se. Pro uchování jednoty manželské je podstatná osobní vůle sdílet celý život po boku toho druhého, vzájemně se doplňovat a potvrzovat svou důstojnost stejně jako tu partnerovu. Darováním manželské lásky dochází k sjednocování dvou lidí do „jednoho těla“.

Pro pravé uskutečnění jednoty manželů a jejich nerozlučitelnost je velmi podstatná věrná láska mezi mužem a ženou, která je trvalá a čistá. „Manželé jsou povoláni stále zvětšovat svou jednotu věrností, s jakou denně plní svůj manželský slib vzájemného úplného sebeodevzdání.“⁴² Polygamie odporuje „důstojnosti a manželské lásce, jež je jediná a výlučná“⁴³.

V konfrontaci s „fakticky existujícími manželstvími“, které vedou k mimomanželským soužitím a tak utlačují manželský svazek, je zdůrazněna potřeba podpory a ochrany manželství ze strany společnosti.⁴⁴ Hovoří se o šíření pravdy o nutnosti vzniku manželství ve společnosti obecně.

⁴⁰ Srov. GS 50

⁴¹ Srov. GS 48; Pius XI., encyklika *Casti connubii*

⁴² FC 19

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ POSPÍŠIL, C.V. Rodina, manželství a tajemství Trojice. *Teologické texty*, 2001, č. 5.

1.3 Shrnutí

V této kapitole jsme představili křesťanské pojetí manželství, jeho proměnu v průběhu času. Snažili jsme se reflektovat zvláště pojetí manželské nerozlučitelnosti. Výsledky našeho zkoumání se dají shrnout do několika bodů:

- Biblické texty akcentují manželství jako instituci darovanou a chtěnou Bohem. Jsou zde krásné obrazy zvýrazňující manželství jako partnerské společenství mezi mužem a ženou a vznešený úkol předávání života. Manželství je považováno za nerozlučitelné a to i přes ustanovení Mojžíšova zákona, který manželskou rozlukou umožňoval. Ježíš připomíná původní Boží záměr, kterým je přísná monogamie a manželská nerozlučitelnost.
- Pohled křesťanské tradice na manželství do Druhého vatikánského koncilu klade důraz na plození potomstva. Obzvláště je to zřetelné v pojetí manželství u Augustina, který hovoří o třech dobrech manželství. Jejich hierarchická povaha poukazuje na hlavní cíl manželství a to na plození dětí. Přesto, že tak významný cíl manželství není naplněn, manželský svazek nemůže být rozloučen.⁴⁵
- Augustinovu koncepci manželství potvrzuje i papež Pius XI. v encyklice *Casti Connubii*. Hlavní účel manželství je i zde spatřován v plození dětí. Věrnost a svátost manželství jsou viditelné skrze jeho nerozlučitelnost.
- V Druhém vatikánském koncilu a v pokoncilních dokumentech je manželství pojímáno jako společenství lásky a života, nikoliv jako doposud, hierarchické společenství manželských dober a cílů – s nejvyšším cílem plození potomstva. Manželství je nerozlučitelné společenství muže a ženy. Je v Ježíši Kristu povýšeno na svátost.

⁴⁵ ŠRAJER, J. Augustinovo pojetí manželství. *Teologické studie*, s. 64-68.

2 SOUDOBÝ POHLED ČESKÉ SPOLEČNOSTI NA MANŽELSTVÍ

V této kapitole jde o reflexi postojů k manželství v současné české společnosti. Je zřejmé, že politické a společenské proměny ovlivňují všechny sféry lidského života, tedy i manželství. Tyto změny jsou provázeny i změnami hodnot. Reflektované postoje k manželství, především k manželské věrnosti se v české společnosti v mnoha ohledech rozchází s hodnotami křesťanství a církevního učení. Vliv církve a náboženství na většinovou společnost postupně slábne.

Pro pochopení postojů k manželství v dnešní české společnosti je nevyhnutelné reflektovat i jejich historické proměny.

2.1 Historické proměny manželství a rodiny v ČR

Za významné mezníky v dějinách české společnosti mající svůj vliv i na pojetí manželství a rodiny jsou bezesporu nástup průmyslové revoluce, totalitní, komunistický režim a jeho pád v roce 1989.

2.1.1 Tradiční pojetí manželství a rodiny

Do průmyslové revoluce se hovoří o tradiční rodině. Byla na státu nezávislou, samostatně fungující jednotkou. Musela se sama postarat o přežití svých členů a vyrovnat se s vnějším i vnitřním ohrožením. Tyto nezastupitelné funkce rodinu stabilizovaly navenek a posílily vztahy uvnitř. Rodina jako celek byla nucena se naučit spolupracovat.⁴⁶

Opuštění rodiny znamenalo velkou sociální nejistotu, zejména pokud šlo o matku s dětmi, či ztrátu společenské prestiže a úcty spoluobčanů. Jednotlivá postavení, která zaujímali jedinci v rámci manželství a rodiny či v rámci

⁴⁶ Srov. MAJEROVÁ, T. *Křesťanská rodina v postmoderní době* [online]. [cit. 2009-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.getsemany.cz/node/242>>.

domácnosti, nebyla v tradiční společnosti jen pozicemi rodinnými, nýbrž sociálními, neboť se s nimi pojil určitý sociální status.⁴⁷

Tradiční rodina se považovala za ekonomickou jednotku, která přispívala ke stabilitě celé společnosti. Manželství byl „obchod“. Jeho cílem bylo posílit rodinu, ne naplnit individuální sny o štěstí a pravé lásce, která byla spíše považována za samozřejmost. Lidé žili společně, nikdo nemohl zanedbávat společenství kvůli soukromému životu.⁴⁸

„Tradiční rodina také přispívala ke stabilitě společnosti tím, že výběr manželského partnera nebyl v rukou těch, kdo zakládali rodiny, nýbrž v rukou jejich rodičů.“⁴⁹ Rodiče se tak snažili zachovat společenské postavení, které bylo vázané na majetek rodiny.

V tradiční rodině existovalo striktní rozdělení genderových rolí mezi manžely. Žena byla chápána jako podřízená svému muži. V manželství šlo především o plození potomků a jejich výchovu, které umožňovaly plnit roli matky. Muž měl v tradičním hierarchickém uspořádání vedoucí postavení - živitele rodiny. Oproti dnešní době měly děti krátké dětství. V brzkém věku byly posílány do učení či do práce na statku.⁵⁰

Nezrušitelnost manželství byla utvrzována v náboženské víře. Manželství bylo jediným legitimním místem pro sexuální život.

Orientace v takzvaných tradičních hodnotách postupně slábla a byla nahrazována hodnotami novými - „moderními“.⁵¹

2.1.2 Průmyslová revoluce a její vliv na manželství a rodinu

Nástup průmyslové revoluce doprovází mimo jiné relativizace dosud sdílené morálky a morálních hodnot. Probíhá proces sekularizace společnosti, což znamená postupné oslabení vlivu náboženství na společnost.

⁴⁷ Srov. HORSKÝ, J., SELIGOVÁ, M. *Rodina našich předků*, s. 82.

⁴⁸ Srov. MAJEROVÁ, T. *Křesťanská rodina v postmoderní době* [online]. [cit. 2009-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.getsemany.cz/node/242>>.

⁴⁹ MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*, s. 21.

⁵⁰ ČADKOVÁ, K.; LENDEROVÁ, M.; STRÁNÍKOVÁ, J. *Dějiny žen*, s. 209.

⁵¹ Srov. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*, s. 22.

Funkce rodiny se mění. Lidé odchází za prací mimo rodinu, která žije především na venkově. Dochází k velkému stěhování do měst.⁵² Zvyšující se anonymita obyvatel podporuje individuální život. Také v zaměstnání se hodnotí převážně osobní výkon. Bytové podmínky ve městech umožňují bydlení jednotlivců, či dvou výdělečně činných osob. Velké rodiny postupně začínají mizet.⁵³

Zaměstnávání žen způsobuje oslabení postavení muže jako hlavního živitele rodiny. Ve veřejném mínění dochází ke splývání rolí muže a ženy.⁵⁴

Důvodem k sňatku je primárně vzájemná láska muže a ženy.⁵⁵

2.1.3 Manželství a rodina v době reálného socialismu

Česká republika (tehdy Československo) se v období po druhé světové válce začala výrazně odlišovat od evropských demokratických zemí. Kromě industrializace má svůj vliv na chápání a prožívání manželství a rodinu společenský rámec vytýčený vládoucí totalitní ideologií.

V době totality je pro Českou republiku, obdobně jako pro ostatní východní státy socialistického bloku, příznačný nízký věk vstupu do manželství. Brzy po sňatku následuje založení rodiny. Významná část sňatků byla urychlena nebo vynucena těhotenstvím partnerky.⁵⁶ Rozvod se stává obecně přijímaným řešením manželských neshod.⁵⁷

V době socialismu platila zvláštnost, kdy bylo vzhledem k tehdejšímu systému sociální politiky výhodné sňatek uzavřít. Uzavřením sňatku si tehdy mladí manželé nejen zvyšovali šance na získání bytu, ale svým způsobem také na zlepšení své ekonomické situace. Socialistický stát manželům rozdával

⁵² Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 34.

⁵³ Srov. RAUSCHER, A. *Znovuobjevení rodiny*, s. 6.

⁵⁴ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 34.

⁵⁵ Srov. CHALOUPKOVÁ, J.; ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě* [online]. [cit. 2009-04-20]. Dostupné na WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/210_1chalou47%20pro%20tisk.pdf>.

⁵⁶ Srov. Tamtéž.

⁵⁷ Český statistický úřad. *Rozvodovost* [online]. © 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

novomanželské půjčky na vybavení domácnosti a za každé narozené dítě jim odepisoval část dluhu.⁵⁸

Sociolog Keller poukazuje na jinou skutečnost. Hovoří o „vyvlastnění domácnosti“, což znamenalo přenos funkcí rodiny na stát. To nepřímo podkopávalo význam rodiny.⁵⁹

2.1.4 Manželství a rodina po roce 1989

Se změnami sociálních podmínek po roce 1989 a s nastupující demokratizací společnosti se v průběhu druhé poloviny devadesátých let otevřela otázka rovných příležitostí mužů a žen ve veřejné sféře i v rodině. Mimo jiné docházelo i k zvýšení nároků na produktivitu pracovních sil a obtížnější skloubení pracovní a rodičovské role.

S otevřením nových příležitostí nastaly problémy v manželství a rodině (jsou uváděny spíše „trendy“, neznamená to jejich všeobecné rozšíření):

- muži (především podnikatelé) jsou minimálně přítomni v rodině,
- rodinné konflikty vyplývající z postavení žen ve společnosti a na trhu práce – muž může být frustrován nižším platem než má jeho žena,
- oba manželé mají natolik dobré zaměstnání, že vznikají konflikty kvůli rozdělení rolí při chodu domácnosti a péči o děti.⁶⁰

Tlak rodičů na školní výkony svých dětí se po pádu komunistické vlády zvyšuje. Kvalitní vzdělání se stává významným ukazatelem pro uplatnění v blízké budoucnosti.⁶¹

Pro mladé lidi „nový“ široký rejstřík možných aktivit způsobil odsun plánů pro vstup do manželství do pozadí. Člověk narozený v posledních dvaceti letech má jiný žebříček hodnot, než tomu bylo před revolucí.

⁵⁸ Srov. CHALOUPKOVÁ, J.; ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě* [online]. [cit. 2009-04-20]. Dostupné na WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/210_1chalou47%20pro%20tisk.pdf>.

⁵⁹ Srov. KELLER, J. *Nedomyšlená společnost*, s. 44.

⁶⁰ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 42.

⁶¹ Srov. Tamtéž.

Rozhodnutí pro uzavření svazku manželského závisí na partnerech stejnou měrou. Pokud tedy muž a žena nejsou ochotni uzavírat manželství a zakládat rodiny, může se tak dít proto, že nevidí v takovém soužití základní hodnotu. Atraktivní pracovní místo a uspokojení v partnerském svazku jsou priority, kterým je v dnešní společnosti nejvíce věnována pozornost. Jinak řečeno, člověk se zaměřuje na slast, kterou uznává za vhodnou formu životního stylu.⁶²

2.2 Současný pohled na manželství a rodinu

Jednota v názoru, co proces modernizace znamená, neexistuje. Někteří autoři hovoří o dynamickém procesu, který je pro vývoj společnosti nutný. „Slůvko „modernizace“ se stává samo o sobě argumentem, o jehož oprávněnosti se nepochybuje.“⁶³ Jiní si pod pojmem moderní představují něco pomíjivého.

O modernizaci často slycháváme. Výrazně modernizována je společnost a sní spojené pojetí manželství a rodiny. Modernizační proměnou prochází veškerý náš životní styl, naše hodnoty a postoje.⁶⁴ Česká společnost se integruje do západního modelu společnosti. „Modernizace přátelství, partnerství, manželství přináší pocit izolovanosti, přechodnosti, neusazenosti, nezakotvenosti mnohem rozšířenější než kdykoliv dříve.“⁶⁵

Ze změn demografického chování můžeme vypožorovat problémy, kterým čelí moderní rodina.

2.2.1 Moderní rodina

Podle Kellera se moderní společnost projevuje čtyřmi hlavními vlastnostmi:

⁶² Srov. DRÁPAL, D. *Krize manželství*. [online]. © 2006, poslední aktualizace 7.2.2007 [cit. 2009-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://dan.drapal.org/index.php?id=102>>.

⁶³ KELLER, J. *Teorie modernizace*, s. 11.

⁶⁴ Srov. Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž, s. 15.

- 1) Generalizace vztahů, která vede k neosobním vztahům podporující pocit odcizení.
- 2) Proces individualizace, kde dochází k nárůstu významu jednotlivce. Individualismus vzniká s koncem tradičních sociálních struktur a tradičních hodnotových orientací.
- 3) Funkční diferenciacie společnosti způsobuje zefektivnění spolupráce mezi různými sektory. Na příklad v minulosti vládla ve společnosti sociální soudružnost, která se vytrácela a byla nahrazena samostatností podsystemů.
- 4) Vysoký stupeň racionalizace určuje předpověditelnost a ovladatelnost vývoje společnosti. Rozum je postaven nad hodnoty, které nelze vyjádřit penězi.⁶⁶

„Konvenční představa o úplné dvou nebo vícegenerační rodině, která dnes vede žurnalisty i některé vědce k bědování nad úpadkem rodiny, je ideálem, který odpovídá končící industriální době. V moderních západních státech stále ubývá rodin, které tvoří žena v domácnosti, muž vydělávající peníze a děti.“⁶⁷

V průběhu desetiletí se mění vztahy mezi státem, církví a veřejností. Proměňují se názory, náhledy na manželské a mimomanželské soužití ve společnosti. Význam rodiny pro společnost již není jen ekonomický, ale i sociální a kulturní.⁶⁸

V době, kdy společenský status stojí mnohem výše než status rodinný a kdy je ideálem nezávislý a tolerantní jedinec, je zřejmé, že „tradiční“ role v rodině těžko obstojí. Povinnosti a mravní závazky tradiční rodiny vymizely a do podvědomí se dostává autonomie jedince.⁶⁹

Stále více se projevuje individuální pohled na život. Původní perspektiva jednotlivce byla taková, že se měl rozvíjet ve prospěch vztahu. Rodina vytvořená

⁶⁶ Srov. KELLER, J. *Teorie modernizace*, s. 60-64.

⁶⁷ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 36.

⁶⁸ Srov. RAUSCHER, A. *Znovuobjevení rodiny*, s. 17-21.

⁶⁹ Srov. MAJEROVÁ, T. *Křesťanská rodina v postmoderní době* [online]. [cit. 2009-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.getsemany.cz/node/242>>.

kvůli dětem, dá se říci, se stala přežitkem. Více se toleruje přivádění dětí na svět mimo manželství a je ceněna i hodnota bezdětného manželství.⁷⁰

Dnes, kdy se do popředí společnosti dostávají nové informační technologie, jsou na prvním místě zájmy jednotlivce věnujícího se spíše vlastnímu rozvoji.⁷¹ Individualismus má i svou problémovou stránku. V moderním světě se řeší otázka, jak se v nové sociální realitě orientovat a jak v ní nalézt svoji identitu.⁷²

„Nalézt“ svou identitu je především podstatné pro adolescenty. Na významu začíná toto hledání nabývat ve věku puberty a je důležité pro přechod do dospělosti.

2.2.2 Postoje a hodnoty současné mladé generace

Dnešní dospívající se od předchozích generací odlišují především jinou osobní zkušeností. To, co bylo na počátku 90. let 20. století mladými oceňováno jako nové možnosti - svoboda názorů, možnost kvalitního vzdělání, cestování či prostor pro seberealizaci - je současnými adolescenty vnímáno jako samozřejmá realita. Dnešní životní styl mládeže je provázen vysokou mírou individuální svobodné volby způsobující pokles zájmu o společenské dění. Na druhé straně se také vyznačuje vyšší mírou osobní a sociální nejistoty.⁷³

Oslabení hodnot vede pravděpodobně u mladších lidí i k vyššímu důrazu na aktuální prožitek a situace, k vyšší orientaci na přítomnost. Často se však objevují pocity prázdnoty či nestability, které mohou být vyvolané častější komunikací internetem a mobilními telefony než komunikací osobní. Rozostřují se také představy o dobru a zlu. Důvěra je častěji založena na konkrétních vztazích a situacích, než na neměnných morálních principech.⁷⁴

⁷⁰ Český statistický úřad. *Rodinný stav a porodnost* [online]. © 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/880036B7FF/\\$File/stav.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/880036B7FF/$File/stav.pdf)>.

⁷¹ Srov. MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*, s. 91.

⁷² Srov. KELLER, J. *Teorie modernizace*, s. 61.

⁷³ Srov. PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny, struktura, dynamika, komunikace*, s. 294.

⁷⁴ Srov. MACEK, P. *Adolescence*.

V sexuálním chování již téměř neexistují tabu. Mladá generace přistupuje k sexu velmi otevřeně. Rozhovory o něm většinou nejsou tabu ani v partnerství, ani mezi vrstevníky.⁷⁵

Generace, které dnes dospívají, mohou volit dle svých zájmů, svých možností, svých představ o budoucnosti i dle své odvahy.⁷⁶

Za důležitý ukazatel je považováno zvyšování průměrného věku pro uzavírání sňatků i pro rodičovství. Současní adolescenti se přiblížili západoevropským adolescentům.⁷⁷ Nezávislost paradoxně prodlužuje samostatné bydlení žen i mužů a vede k postupnému oslabování schopnosti partnerského soužití a přizpůsobení se jinému člověku.⁷⁸ Cíle a očekávání jsou spojené většinou s budoucí profesionální kariérou, se vzděláváním a s trávením volného času. Je možné, že dnešní mladí lidé se domnívají, že po uzavření manželství a založení rodiny nebudou mít žádný volný čas. Z tohoto důvodu si vyhrazují nárok na žití „svého života“.⁷⁹

Současně však nelze říci, že dnešní generace českých adolescentů je radikálně jiná, než byli jejich předchůdci na počátku devadesátých let. I z výzkumů prováděných Mackem vyplývá, že obraz dospívajícího se proměňuje jen pozvolna. Na realitu života si nestěžují, ve větší míře ji berou takovou, jaká je.⁸⁰

2.2.3 Změny v demografickém chování

Od poloviny 70. let 20. století docházelo k poklesu porodnosti. Důkazem je v současnosti nejčastější typ rodiny a to jsou manželé jen s jedním potomkem. Až poslední tři roky dochází k mírnému vzestupu porodnosti. Zejména tím,

⁷⁵ Srov. MACEK, P. *Adolescence*.

⁷⁶ Srov. FIALOVÁ, L. Ke změnám ve sňatkovém chování v 90. letech, in. *Zpravodaj České demografické společnosti*. 27/2002.

⁷⁷ Srov. MACEK, P. *Adolescence*.

⁷⁸ Srov. TOMÁŠEK, M. Proč bydlíme sami? *Psychologie dnes*, s. 30-32.

⁷⁹ Srov. HUČÍN, J. Svobodné děti nesvobodných rodičů. *Psychologie dnes*, s. 9-13.

⁸⁰ Srov. MACEK, P. *Adolescence*.

že ženy ze silných populačních ročníků ze sedmdesátých let přestávaly posouvat založení rodiny do vyššího věku.⁸¹

Dle statistických údajů se sňatky v České republice odkládají na pozdější dobu a uzavírají se ve vyšším věku partnerů.⁸² To je způsobeno větší nezávislostí a svobodným rozhodováním žen, které je spojeno s rozšířením antikoncepce.⁸³ Před revolucí tomu bylo jinak. Manželství se uzavíraly v nízkém věku partnerů (21 let) a také proto, že byla nevěsta gravidní.

V posledních letech se úroveň sňatečnosti stabilizuje. Na druhou stranu narůstá procento rozvodovosti. Můžeme hovořit o krizi stability manželství. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi patří Česká republika mezi země s nadprůměrnou intenzitou rozvodovosti. Jen pro porovnání, v současnosti mají nejvyšší rozvodovost skandinávské země Švédsko, Finsko, a také Belgie.⁸⁴

Dle Douchové, psychoterapeutky, která se specializuje na partnerské vztahy, existují tři příčiny rozvodu:

Za první příčinu považuje sociální dědictví. Většina dětí je z rozvedených rodin a ty mohou být imunní k vážnosti instituce manželství. Druhým problémem je intolerance k nevěře. Lidé nejsou ochotní měnit, někdy až rigidní, hodnoty ohledně porozumění druhého při jeho mimomanželském vztahu. Nejdůležitější faktor vysoké rozvodovosti je příliš rychlé rozhodnutí pro rozvod. Lidé nejsou ochotni na svém vztahu pracovat a nedávají mu potřebný čas.⁸⁵

Pokud budeme brát rozvod jako právní potvrzení neshod v manželství, měl by být uskutečněn s ohledem na tradici, na blaho dětí jen ve výjimečných případech a jen jako poslední možnost manželského rozvratu.⁸⁶

⁸¹ Srov. ŠTYGLEROVÁ, T. Vývoj obyvatelstva v České republice v roce 2007. *Demografie*, s. 156.

⁸² Srov. Tamtéž, s. 156.

⁸³ Srov. CIBULEC, J. *Manželské praktikum*, s. 151.

⁸⁴ Český statistický úřad. *Rozvodovost* [online]. © 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

⁸⁵ Srov. DOUCHOVÁ, J. Konstruktivní nevěra vztah neohroží. *Psychologie dnes*, s. 7-9.

⁸⁶ Srov. VANĚK, A. *Příznaky krize manželské rodiny*, s. 249.

2.2.4 Alternativní formy soužití

Především od šedesátých let 20. století dochází ke změnám v soužití mezi mužem a ženou. Bydlení s partnerem v nemanželském vztahu nebylo dříve společensky tolerované. Dnes člověk může žít v manželství, v celibátu, „na hromádce“, v sexuálně promiskuitní komunitě, a nebude to mít tak velké důsledky pro jeho finanční či materiální postavení jako tomu bylo v tradičních rodinách. Pro jeho sociální postavení to má význam naprosto okrajový. Rozhodnutí opustit rodinu není nijak společensky napadáno a trestáno.

Za významný faktor rozpadu rodinného života může být považována skutečnost, že pominuly společenské síly, ať už sociálního či mravního charakteru, které dříve manželství či rodinu stmelovaly.⁸⁷

Žena během dvacátého století získala značnou osobní, finanční a společenskou samostatnost. Touha žen po kariérním vzestupu, po rovnosti a svobodě se staly dalším ovlivňujícím faktorem pro nemanželské soužití. Rodina a s ní spojené manželství se pomalu vytrácely z hodnotových priorit ženské populace. Dokonce dnes nepovažují za nutné udržovat vztah s mužem kvůli společné výchově dětí. Není to tedy tak časté, jak by se mohlo zdát. Např. svobodné mateřství je častěji nedobrovolné nebo ctnost z nouze, než se míní.⁸⁸

Mezi tzv. předmanželská soužití autoři zařazují nesezdané soužití. Je to vztah muže a ženy, který je „náhradou“ manželství. Partneři mají společnou domácnost, společně hospodaří a mají spolu intimní sexuální vztah.⁸⁹ Týká se to převážně mladých lidí a někteří autoři ho chápou jako jen určitou obměnu fáze namlouvání a chození. Tyto vztahy většinou netrávají dlouho, směřují buďto ke svatbě nebo k rozchodu. Sňatek nastává obvykle ve chvíli, kdy se partneři rozhodnou pro dítě.⁹⁰

⁸⁷ Srov. DRÁPAL, D. *Krise manželství*. [online]. © 2006, poslední aktualizace 7.2.2007 [cit. 2009-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://dan.drapal.org/index.php?id=102>>.

⁸⁸ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 41.

⁸⁹ Srov. RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?*, s. 193.

⁹⁰ CHALOUPKOVÁ, J.; ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě* [online]. [cit. 20.4.2009]. Dostupné na WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/210_1chalou47%20pro%20tisk.pdf>.

Soužití dvou lidí opačného pohlaví „bez papíru“ je stále více využívanou formou spolužití. Společností je akceptované, což podporuje úpadek manželství.⁹¹

Mezi další alternativní soužití, která jsou v dnešní době často diskutovaná, zařazujeme tzv. registrované partnerství (soužití dvou osob stejného pohlaví).

Další alternativou jsou tzv. singles. Fenomén singles je pravděpodobně nejvýraznějším projevem individualizace ve sféře rodinného života. Valná část „singles“ jimi však celoživotně zůstat nechce.⁹²

Přestože v současných bádáních je nesezdané soužití spíše chápáno jako bezprostřední alternativa nahrazující nebo předcházející manželství, stále se nesezdané soužití mnohdy jeví jako bližší a podobající se více singlovství než manželství. V podmínkách, kdy nesezdané soužití je obecně bráno jako pozitivní zkušenost, lze předpokládat, že rozšiřující se nesezdané soužití s sebou nese i nárůst pozitivních postojů k singlovství.⁹³ Závěrem lze podotknout, že singles sice jsou nezávislí, svobodní, bez závazků, ale otázkou je, zda-li to stačí k tomu, aby byl člověk plně šťastný.

Řada odborníků srovnává současný český demografický vývoj s vývojem v západní a jižní Evropě. Přestože určitý společný trend je možné pozorovat v celé sjednocené Evropě, v určitých oblastech života se jednotlivé státy nadále liší. Země, které nebyly ovlivněny socialistickým utlačováním, více podporují nemanželské soužití, např. Švédsko, Francie, Nizozemí a Španělsko. Skandinávské země byly prvními průkopníky, mezi kterými se po druhé světové válce začaly rozšiřovat alternativy partnerských soužití k manželství.⁹⁴

Pokud srovnáme Českou republiku s jinými zeměmi z bývalého socialistického bloku – Slovensko, Maďarsko a Polsko, které prošly podobným vývojem v dobách socialismu a podobnou ekonomickou transformací v devadesátých

⁹¹ Srov. RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?*, s. 193.

⁹² MAREŠ, P.; POTOČNÝ, T. *Modernizace a česká rodina*, s. 226.

⁹³ Srov. TOMÁŠEK, M. *Singles ve světle měnících se typologií a definic: k aktuálně probíhajícímu výzkumu*, s. 227.

⁹⁴ Srov. CHALOUPKOVÁ, J.; ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě* [online]. [cit. 20.4.2009].

Dostupné na WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/210_1chalou47%20pro%20tisk.pdf>.

letech, můžeme mezi nimi vidět významný rozdíl, vliv církve. Zatímco Maďarsko zůstalo podobně sekularizované jako česká společnost, v Polsku začala po změně politického systému katolická církev ovlivňovat oblasti života jako např. legalitu potratů a další.⁹⁵

2.3 Dnešní pohled na nevěru v manželství

Výzkumy zjišťující míru nevěry u mužů a žen jsou spíše z jiných zemí, zejména z USA. Reprezentativní průzkumy věrnosti či spíše nevěr manželů a manželek jsou dosti problematické v průkaznosti.⁹⁶ I když jsou dotazníky ve většině případů anonymní, ne každý se k nevěře přiznává. Proto je potřeba spíše čerpat ze zkušeností a praxe odborníků a společenského mínění.

U nás data zjišťovali Weiss a Zvěřina (1998). Nevěra se vyskytuje v osmdesáti procentech českých manželství, proto lze tvrdit, že chování v našich krajích je převážně polygamní.⁹⁷ „Podle statistik i podle zkušeností manželských poradců jsou nevěry mužů a žen tak časté, že by mohly být pokládány za banální záležitost. Avšak reakce některých manželů na konfrontaci s nevěrou vlastního partnera je stále tak silná, že odpovídá reakci na závažné a jen těžko překonávané psychické trauma.“⁹⁸

Říká se, že tam, „kde existuje instituce monogamního manželství, existuje i instituce nevěry.“⁹⁹ Podle Douchové je nevěra něco, co společnost provází po staletí, jen v současné době se o ní více hovoří. Dříve bylo snazší nevěru utajit. Dnes, například díky mobilním telefonům a e-mailům, se nevěra odhalí v takové podobě, že dochází k destrukci vztahu a to velmi rychle.¹⁰⁰ Na druhé straně filosof a spisovatel Russell říká, že „cizoložství samo o sobě by nemělo být důvodem

⁹⁵ Srov. CHALOUPKOVÁ, J.; ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě* [online]. [cit. 20.4.2009]. Dostupné na WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/210_1chalou47%20pro%20tisk.pdf>.

⁹⁶ Srov. ŠAMÁNKOVÁ, D.; NOVÁK, T. *Pravda a lež v partnerství*, s. 104.

⁹⁷ ŠAMÁNKOVÁ, D.; NOVÁK, T. *Pravda a lež v partnerství*, s. 98.

⁹⁸ KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*, s. 169.

⁹⁹ MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*, s. 21.

¹⁰⁰ DOUCHOVÁ, J. Konstruktivní nevěra vztah neohroží. *Psychologie dnes*, s. 7-9.

k rozvodu“¹⁰¹. Pokud se manželé po zjištěné nevěře dokážou shodnout na pokračování manželství, odpadá tento důvod k rozvodu. Jestliže původní láska je nevěrou nedotčena, snaha o zachování vztahu je na místě.¹⁰²

Existuje několik různých pokusů a teorií, které se o tento jev zajímají. Nejznámější je teorie tzv. sobeckého genu, která je nejvíce prezentována muži. Evoluční podmíněnost polygamie se hodí pro racionalizaci vlastní promiskuity, protože většina příčin cizoložství se nachází spíše v sociálně psychologické oblasti.¹⁰³

Na závěr můžeme ukázat na dvojakost v mínění společnosti o nevěře. Společnost si je na jedné straně vědoma toho, co znamená slovo monogamie, že je to manželství jen jedné ženy a jednoho muže, které by nemělo být narušováno třetí osobou. Na straně druhé ta samá společnost ví, „že ono předpokládané jednomužství a jednoženství není ve skutečnosti zdaleka tak úplně výlučné“.¹⁰⁴

Významnou roli v problematice pohledu na manželství a manželskou nevěru hrají média.

2.4 Vliv médií na chápání manželství a rodiny

Média stále významnějším způsobem ovlivňují podobu společenského, politického i kulturního života současných společností. Manipulace s lidmi je celkem běžná a často lidmi neuvědomovaná.

Měli bychom si uvědomovat, jak silný vliv mají média na společnost. Lidé jsou vlivem medií tolerantnější k jevům, jako je na příklad cizoložství nebo rozvod. Tato média ovlivňují šíření deformovaných hodnot manželství a rodiny, které bývají sdělovacími prostředky často představovány jako normální způsob života.¹⁰⁵

¹⁰¹ RUSSELL, B. *Manželství a mravnost*, s. 186.

¹⁰² Srov. Tamtéž.

¹⁰³ Srov. DOUCHOVÁ, J. Konstruktivní nevěra vztah neohroží. *Psychologie dnes*, s. 7-9.

¹⁰⁴ MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*, s. 21.

¹⁰⁵ Srov. Papežská rada pro rodinu. *Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“* [online]. [cit. 2009-04-03]. Dostupné na WWW: <<http://web.katolik.cz/ifs/rodinaifs.htm>>.

Důležitým, přesto opomíjeným tématem je mediální výchova dětí, dospívajících a koneckonců i dospělých. Do popředí se dostávají komerční média, která nejsou prostředky k výchově či vzdělání, ale jsou nástrojem pro zisk. Mediální analytik Zajíc tvrdí, že média v oblasti přijímání informací (obzvláště televize a dnes populární internet) hrají důležitější roli v životě dětí více než samotní rodiče.¹⁰⁶ S jeho názorem souhlasí i dětský psycholog Šturma, který uvádí, že především nedostatek vzájemných interakcí v rodině, ale pasivní trávení volného času před televizní obrazovkou, podporuje ztrátu hodnot.¹⁰⁷

Proto „obrana proti tlaku medií je výchova rodičů a porozumění tomu, jak média pracují“¹⁰⁸, tvrdí Zajíc.

Politolog Alexandr Tomský říká, že to, co zajímá lid, jsou převážně bulvární média, které ve veřejném životě zakrývají morálku a etiketu.¹⁰⁹

I v pohledu na manželství či partnerské vztahy můžeme vidět zkreslující informace. Rozchody, tragické dopady nevěř, lži a podvody jsou aktuálními tématy. Také způsob žití v mimomanželském soužití je zesilován médii, „který je spatřován v totální nezávislosti a bezmezní svobodě jako jistý druh ráje líčený v zářivých barvách“¹¹⁰.

Média vděčně uchopí a popularizují bizarní způsoby života, ale málo kdo si uvědomí, že je to ke škodě celé společnosti. Mělo by se vyvíjet úsilí zaměřené na to, aby ve sdělovacích prostředcích byla zajištěna přítomnost manželských a rodinných hodnot.

2.5 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo poukázat na změny v pojetí manželství a rodiny v návaznosti na společensko-politické proměny české společnosti.

¹⁰⁶ Srov. LABOUSOVÁ, E. Hovory o rodině. In *Český rozhlas* [online]. © 2000-2009 [cit. 2009-04-02]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1971>.

¹⁰⁷ Srov. Tamtéž.

¹⁰⁸ Srov. Taméž.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ DOUCHOVÁ, J. Konstruktivní nevěra vztah neohrozí. *Psychologie dnes*, s. 27.

- Před průmyslovou revolucí byla vícegenerační rodina společenstvím tradičním, s vysokou mírou dělby práce a s nezastupitelnou úlohou pro rozvoj společnosti. Samozřejmost založení rodiny a jasné vymezení role otce a matky napomáhaly k upevnění manželského svazku.
- Příchodem moderních technologií se pojetí tradiční rodiny vytrácelo. Nový pohled na život ubírající se směrem k nezávislosti, svobodě a osobnímu dobru spíše směřuje k individualismu než k „pěstování“ vztahů mezi manželi. Vznikají nové formy soužití, které společnost akceptuje. Stejně tak je benevolentní k nevěře, která se stává častým důvodem rozvodu manželů. Manželská láska a věrnost je v konzumní společnosti hodně prezentována všudypřítomnou reklamou na požitkářské konzumování sexu.
- Pro postindustriální společnost naší doby jsou příznačné tyto rodinné trendy:
 - „tendence odkládat sňatky a rození dětí na dobu co nejpozdější,
 - tendence ve větší míře zakládat rodinu neformálně, bez legálního sňatku,
 - zvyšování rozvodovosti, která poukazuje na nízkou míru ochoty manželský svazek „pěstovat“ a snahy o zachování svazku v jeho nerozlučitelnosti,
 - pokles ochoty lidí po rozvodu vstupovat do dalšího svazku a mít další děti,
 - tendence omezovat počet dětí v rodině, případně nemít děti vůbec.“¹¹¹

¹¹¹ MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 35.

3 MANŽELSKÁ VĚRNOST – TRVALÁ HODNOTA NEBO PŘEŽITEK?

Následující reflexe vychází z nabídnutých předpokladů předchozích dvou kapitol. Při znalosti křesťanského pojetí manželství a jeho důrazu na manželskou nerozlučitelnost, při pochopení současné české společnosti, resp. postojů a chápání manželské věrnosti, je možné přemýšlet o příčinách poznané nevyrovnanosti mezi hlásaným „ideálem“ a současnou realitou. Nadto je možné poukázat na reálná východiska, která mohou tuto rozdílnost eliminovat.

3.1 Příčiny rozporu mezi křesťanským „ideálem“ a realitou české společnosti

Příčin rozporu mezi křesťanským „ideálem“ manželství, rodiny a realitou české společnosti je bezesporu více. Reflektovat všechny příčiny by vydalo přinejmenším na novou bakalářskou práci. V této kapitole se zaměřuji pouze na současné nejvíce diskutované příčiny, jejichž reflexe umožňuje určit obecně platné stanovisko věrnosti.

3.1.1 Sekularizovaná společnost

V České republice, stejně tak jako v celé západní Evropě, jsou často diskutovanými tématy sekularizace a konzumní společnost.

Náboženské instituce a hodnoty ztrácejí svůj vliv na životy většiny obyvatel. Značně klesá četnost náboženské praxe.¹¹² Ve společnosti panuje otevřenost a hledání něčeho nového. Rovněž prostřednictvím rozvoje ekonomiky začíná slábnout veřejný význam náboženství a zdůrazňují se převážně materiální hodnoty. Jsou to však hodnoty krátkodobé a poskytované v masovém měřítku.

¹¹² Srov. HAMPLOVÁ D. Čemu Češi věří: dimenze soudobé české religiozity. *Sociologický časopis*, s. 703-723.

Koupí hmotného majetku se dosahuje osobního uspokojení. Taková společnost je označována jako společnost konzumní.

Je možné vyjít z předpokladu, že sekularizovaná a konzumní společnost bude klást na hodnoty jako je manželství a rodina odlišný důraz než společnost vyznávající křesťanské tradice. Pro českou společnost, jež jde vývojem neustále kupředu a mnohdy nehledí zpět do minulosti, je těžké porozumět pojetí manželství a rodiny z pohledu křesťanství. Náboženské texty mohou většině lidí připadat nesrozumitelné. Nebo je možné český národ „obvinit“ ze záměrného odmítání křesťanského pojetí manželství?

Zesvětštění obrací společnost k jiným možným oporám. V době demokracie se každý odvolává na svá práva.

Zákon o rodině určuje jak má rodina fungovat, jaké jsou povinnosti manželů a jaký má být průběh svatebních obřadů. Vzájemné sliby snoubenců o věrnosti, soudržnosti, celoživotní lásce v dobrém i zlém se zdají být naléhavější při církevních obřadech. Uzavřením manželského svazku vzniká závaznost, kterou vztah před tím neměl. Deklarování vztahů a manželského slibu není sice považováno za záruku lásky natrvalo, ale je pro ni dobrým základem. Lidé jsou odkázáni jeden na druhého. Potřebují pouto, aby cítili, že někomu na nich záleží a že jsou hodni lásky. Potřebují být pro někoho tím jediným.

3.1.2 Vlivy mediálního světa

Obraz manželství a rodiny je utvářen a formován především médií.

Obzvláště reklama se snaží vnutit určitý životní styl, nějaký standard domácnosti a způsob interaktivního chování v rodině. Reklama proklamuje hodnoty a způsob života, který je ve společnosti znám, praktikován a určitým způsobem přijímán. Reklamní spoty jsou cílené, prezentované chování (stereotypy) působí jako „zkratka“ pro pochopení toho, co chce reklama divákům sdělit. Pokud má člověk dojem, že standard nabízený reklamou nesplňuje, mohou vznikat pocity méněcennosti a vyřazenosti ze společnosti.

Rodinné modely jsou prezentovány dle cílové skupiny.

Pro starší generaci je žena ukazována jako „hospodinka“ a muž v roli rádce a živitele rodiny.

V komerčních a bulvárních médiích je upřednostňován pohled na manželství v krizi. Vysoká rozvodovost, nevěra, domácí násilí a podobně neblahé jevy jsou aktuálními tématy. Mohli bychom tak skoro usoudit, že manželství je spíše riskantním až životu nebezpečným podnikem.¹¹³

Média tedy prezentují manželství ve více rovinách.

Rodinné hodnoty a tradice se dostávají do ústraní jak v celé společnosti, tak i v médiích. Dochází ke vzájemné podmíněnosti. V médiích se obvykle informuje především o rozchodech, rozvodech, ne o tom, že někdo žije ve šťastném manželství.

Můžeme říci, že sdělovací prostředky poukazují na absenci rodinných hodnot, což je problémem většinové společnosti. Proto lidé mohou mít pocit života v chaosu, nejistotě a v nestabilitě společnosti. Snaží se hledat svou identitu. Hledat něco, v co by mohli věřit.

Ve společenském dění chybí mediální výchova a vzdělávání dospívajících pro manželství. Vedle vlivu rodičovské výchovy, sílí, většinově negativní, vlivy médií. V době školní docházky se děti přizpůsobují vrstevníkům, kteří si utvářejí pomocí médií svůj vlastní dětský svět.

3.1.3 Rodiče jako „vzor“ pro soužití v nemanželském svazku

Snahy o úplné zrovnoprávnění žen způsobily konkurenční boj mezi mužem a ženou. Nejen na pracovním trhu, ale také v privátní sféře. Dnes, v době šíření významnosti kariéry jako určení sociálního statusu, se v rodině mění role matky a role otce. Konkurenční „boj“ se projevuje i v domácím prostředí, kde se evokují problémy přenesené z pracoviště.

¹¹³ Srov. LABOUSOVÁ, E. Hovory o rodině. In *Český rozhlas* [online]. © 2000-2009 [cit. 2009-04-02]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1971>.

Získání role matky je ženami brána jako svobodná volba, která je umocňována antikoncepcí. Svobodné matky se domnívají, že dítě lze vychovávat jen jedním rodičem.¹¹⁴

Mladí muži jsou tak znevýhodněni, jelikož nerozhodují tolik o rodině jako dříve. Role otce se posouvá do ústraní. Muži si takový odsun kompenzují přesčasy v práci, ve výplni volného času či rozptýlením v mimomanželském vztahu.

Je obecně známé, že nejlepší výchova dítěte probíhá v úplném harmonickém soužití obou rodičů. Dítě získává zkušenosti primárně v rodině. Také přenos hodnot a tradic probíhá v rodině.

Rodiče tvoří základní vzory pro budoucí chování a jednání dítěte. Pokud dítě vyrůstá jen s jedním rodičem nebo v rozvráceném manželství, nemůže načerpat inspiraci a cit pro svůj budoucí manželský a rodinný život. Mohlo by chápat uzavření sňatku jako překážku nebo zbytečnost.

Sociolog Možný dokonce hovoří o vznikající rodině, která výchovu dětí nepovažuje za prioritní.¹¹⁵ To se odráží především v postojích a hodnotách mladých lidí.

3.1.4 Postoje mladých lidí k manželství

Současná doba se pro mladé lidi vyznačuje novými riziky, ale také výzvami a šancemi. Můžeme říci, že některé potřeby, které dnes preferujeme, jsou zbytečné, i když se vnucují jako užitečné a nutné. Člověk musí dozrát, aby pochopil, které hodnoty jsou opravdu důležité a které nikoli.

Mladí lidé oddalují vstup do manželství. Demografický vývoj poukazuje na vysoké procento rozvodovosti a vysoký počet dětí narozených mimo manželský svazek. I přesto má stále manželství svou hodnotu.¹¹⁶ Mladí lidé

¹¹⁴ Srov. PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny, struktura, dynamika, komunikace*, s. 193.

¹¹⁵ Srov. MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*, s. 25.

¹¹⁶ Český statistický úřad. *Demografická ročenka České republiky 2007* [online]. © 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/publ/4019-08-2007>>.

vyhledávají partnera na celý život a ve vztahu hledají jistoty, které se v chaotické společnosti vytrácí. Mají snahu vidět rodinu jako svou osobní realizaci.

V době vysokého individualismu je těžké takové „ideály“ realizovat. Nové životní příležitosti způsobují pocit volnosti, a tak znesnadňující přechod do manželství.

Odsun vstupu do manželství má i své klady. Vyzrálost jedince pomáhá při volbě správného partnera pro manželství a pro založení rodiny. Člověk mladý a nezkušený, v případě partnerského konfliktu, často partnera opouští a pokračuje v „novém“ partnerském životě. Jeho neochota řešit konflikty a nezodpovědnost vůči partnerovi zapříčiňují vznik nemanželských vztahů, které jsou ve většině případů krátkodobé a snadno ukončitelné.¹¹⁷

Za „novou“ hodnotu v manželství lze tedy považovat rozvoj osobnosti.

3.2 Věrnost versus nevěra v manželství

Nevěra mezi partnery znamená hrozbu pro vztah. Důsledky nevěry mohou být pro muže a ženu spojené svazkem manželským nepřekonatelné. Chtěla bych proto poukázat na pozitivní elementy manželské věrnosti, která má stále ve svazku manželském své opodstatnění. S věrností partnerů je úzce spojená pravá manželská láska a nerozlučitelnost manželství, které vedou ke šťastnému manželskému životu.

3.2.1 Věrnost, láska a sexualita v manželství

„Věrnost je ctnost, jejímž prostřednictvím si člověk stojí za svým přesvědčením, slovy, sliby. Čím osobnější je nějaký vztah, tím více se musí vyznačovat věrností, jako třeba věrnost dětí k rodičům, manželská věrnost, přátelská věrnost.“¹¹⁸

¹¹⁷ Srov. RAUSCHER, A. *Znovuobjevení rodiny*, s. 24-26.

¹¹⁸ PESCHKE, K.-H. *Křesťanská etika*, s. 336.

Manželská věrnost poukazuje na stálost vztahu. Je pevným základem vzájemné důvěry a osobního i společenského dobra. Vzájemná věrnost manželů je důležitým předpokladem pro „životní štěstí a zajištěný rozvoj jednotlivců i společnosti.“¹¹⁹

Pojetí věrnosti v křesťanské etice se od dnešního pohledu na manželskou věrnost neliší. Stále je považována za pozitivní aspekt upřímného vztahu, což v manželství znamená zachování důvěrného vztahu jen k jedinému manželskému partnerovi.¹²⁰

Ve vztahu je významná provázanost lásky manželů a sexuálního porozumění zvýrazňující hodnotu věrnosti.¹²¹

Manželská láska, dá se říci, je podmíněna věrností partnerů, kteří si důvěřují a nacházejí jeden v druhém absolutní oddanost. Podstatou vztahu je udržování manželské vyzrálé lásky, která napomáhá k pěstování vztahu.¹²²

V manželském svazku, kde panuje soulad, nabývá sexualita jiného významu. Vzájemné a naprosté sebedarování muže a ženy vede k zosobnění pohlavnosti a k oddané věrnosti partnerů.¹²³

„Věrnost (jako morální vlastnost) se však uzákonit a násilím vynutit nedá.“¹²⁴
„Zachování věrnosti v manželství by mělo být projevem dobré výchovy, zodpovědnosti, spolehlivosti a kulturnosti.“¹²⁵

V současné společnosti zaujímá podstatnou roli rychlé dosažení slasti. Skrze takový životní styl je možné vidět opomíjení věrnosti a vzájemného porozumění partnerů.¹²⁶

¹¹⁹ PESCHKE, K.-H. *Křesťanská etika*, s. 336.

¹²⁰ *Život z víry*. Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé, s. 49.

¹²¹ VANĚK, A. *Příznaky krize manželské rodiny*, s. 216.

¹²² Srov. ROZINAJOVÁ, H. *Etika heterosexuálních vztahů*, s. 115.

¹²³ KŘIŠŤAN, A. Současné pastorální a etické otázky z oblasti manželství, rodiny a sexuality, s. 9. In VYBÍRAL, J. et al. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*.

¹²⁴ MATĚJČEK, Z.; DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*, s. 38.

¹²⁵ Srov. ROZINAJOVÁ, H. *Etika heterosexuálních vztahů*, s. 115.

¹²⁶ Srov. ŠAMÁNKOVÁ, D.; NOVÁK, T. *Pravda a lež v partnerství*, s. 102.

3.2.2 Nerozlučitelnost versus manželská nevěra

„Názor, že manželství má vydržet až do smrti, se dodnes nezměnil. Rozvod je sice možný, ale nadále nežádoucí. Muž a žena se mají v trvalém manželství duševně rozvíjet.“¹²⁷

Z nerozlučitelnosti manželství vyplývají výhody pro celou lidskou společnost. „Neboť zkušenost nám ukazuje, že pevnost manželství je nejbohatším zdrojem počestnosti života a bezúhonné mravnosti.“¹²⁸ „Když se takové pojetí manželství zachová, jsou zabezpečeny štěstí a blaho státu. Stát lze považovat za „odraz“ rodiny. Jedinci, kteří hájí nedotknutelnou pevnost manželství, získávají veliké zásluhy - soukromé blaho manželů a dětí a veřejné blaho lidské společnosti.“¹²⁹

Pokud by byla nerozlučitelnost manželství předkládána jako absolutní, společnost by se stavěla do opozice. Podle mého přesvědčení, opodstatněný argument pro rozvod je nešťastné manželství, které nemůže nebo již nechce plnit své funkce. Pro nefungující manželství by možnost rozvodu měla existovat. Přesto vysoká rozvodovost dnešních manželství může být považována za „zneužití“ legislativy, která rozvod manželství připouští z mnoha, někdy neopodstatněných, důvodů.

Dnes se na nerozlučitelnost manželství pohlíží z trochu odlišné strany. Věčnost manželství se zachovává především kvůli dětem.

Naváže-li se citový a sexuální vztah k jinému partnerovi mimo manželství, označuje se to za nevěru. „V tomto smyslu se hovoří o nevěře jako o výrazu neodpovědnosti, nepevné vůle, neupřímnosti, vypočítavosti, nepevnosti charakteru.“¹³⁰ „Nevěrnost podrývá důvěru, rozkládá solidaritu a ničí pouta vzájemné pomoci a dobré vůle.“¹³¹

¹²⁷ GUGGENBUHL-GRAIG, A. *Manželství je mrtvé, až žije manželství!*, s. 31.

¹²⁸ Casti Connubii

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ VANĚK, A. *Příznaky krize manželské rodiny*, s. 216.

¹³¹ PESCHKE, K.-H. *Křesťanská etika*, s. 336.

Manželské poradny navštěvují také klienti, kteří mají zkušenost s nevěrou partnera. Dnes, díky nové informační technologii, dochází k odhalení nevěry mnohem častěji.

Nevěra tak zasahuje do života větší části rodin než dříve. Je pokládána za běžný jev v manželství. Což neznamená, že jde o jev žádoucí.¹³²

Je zřejmé, že pro zachování důvěry partnerů je pochopitelná přítomnost partnerské věrnosti. Proč tedy lidé jednají v rozporu s takovýmto přesvědčením?

Je potřeba si uvědomit váhu svého činu a jeho důsledků. V dnešním světě velkého množství možností máme každý svou osobní volbu. Dokonce se osobní volbě nemůžeme vyhnout, i kdybychom chtěli. Právně vzato nás např. do manželství nikdo nemůže nutit, předpokládá se osobní volba. V jiných oblastech je dnešní člověk nucen se neustále autonomně rozhodovat. Je na místě upozornit na dopady takové volby. Rozhodnutí totiž není jen něco zvolit, ale také je to příležitost něco ztratit.¹³³

„Uspořádání rodiny, která poskytuje dobré zázemí v osobním životě, naznačuje zároveň také slibnou perspektivu pozitivního a progresivního vývoje celé společnosti.“¹³⁴

3.3 Prevence – Eliminace rozdílů mezi „ideálem“ a realitou

Pokud chce západní civilizace zachovat dětem fungující rodinu, měla by se obě pohlaví cíleně odmala vychovávat k zodpovědnému rodičovství a umění vztah mezi partnery či manžely rozvíjet.

Podpora pozitivních hodnot by měla vycházet i z celé společnosti. Pomocí kvalitních mediálních vzorů a vzdělávání by se měla uchovat podstata manželství.

¹³² Srov. PLAŇAVA, I. *Jak se nerozvádět*, s. 24.

¹³³ Srov. Tamtéž, s. 25.

¹³⁴ ROZINAJOVÁ, H. *Etika heterosexuálních vztahů*, s. 113.

3.3.1 Výchova pro manželský a rodinný život

Rodina je základním kamenem pro šťastný život dětí. „Otec, matka a děti jsou praobrazem rodiny.“¹³⁵ Dítě potřebuje harmonický domov, ochranu a péči rodičů. Ve „zdravém“ manželství může vyrůstat spokojené dítě. Pokud manželství prochází krizí, má to neblahé důsledky nejen na samotné manžele, ale především na dítě. Nemůže být tedy pochyb o tom, že je v lidské bytosti nejpůvodnější a nepřírozenější vést harmonický rodinný život.¹³⁶ Podstatné je být dobrým partnerem a otcem/matkou. Dítě je společné pokračování obou partnerů.

Rodičovská role stále zůstává zásadní pro výchovu a formování dalších generací.¹³⁷ Rodiče jsou zdrojem bezpodmínečné lásky. Jsou dětem také vzorem pro rozvoj morálních hodnot. Usilují-li o lásku a toleranci ve svém životě, je pravděpodobné, že nakonec takový postoj vypěstují i u dítěte.

Dítě však není vychovááno pouze rodiči, ale působí na jeho rozvoj další vlivy, např. škola a média.

Protože média mohou mít neblahý vliv na jedince a celou společnost, je potřeba schopnosti reflexe těchto vlivů.

Seriózní média mohou být také prostředkem k výchově dětí, ale pouze za dvou předpokladů:

1. Vytvořit u dětí kompetence, aby se mohly rozhodovat svobodně. Pokud děti nemají silnou hodnotovou základnu a neumějí správně volit, dochází k tzv. mediální masáži.

2. Porozumět tomu, jak média fungují. Uvědomit si, že média jsou „oči“ někoho jiného, kdo nám obvykle vnucuje jeho pohled na svět. Je nutné vyhnout se manipulaci a falešným kontextům, které jsou v médiích často využívány.¹³⁸

¹³⁵ GUGGENBUHL-CRAIG, A. *Manželství je mrtvé, ať žije manželství!*, s. 28.

¹³⁶ Srov. Tamtéž.

¹³⁷ NEŠPOROVÁ, O. Rodina a rodičovství v křesťanství a islámu. In *Gender Sociologie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2009-03-20].

Dostupné na WWW: <<http://www.genderonline.cz/view.php?cisloclanku=2005120101>>.

¹³⁸ LABOUSOVÁ, E. Hovory o rodině. In *Český rozhlas* [online]. © 2000-2009 [cit. 2009-04-02]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1971>.

Mají-li být média prospěšná, je nutné mít přehled, tzv. mediální gramotnost. Základní povinností rodičů je, aby pomohli dětem stát se odpovědnými uživateli internetu, televize, rádia aj., schopnými rozlišování.

Děti jsou vychovávány i pedagogy. Ve škole by se výuka měla více věnovat otázkám manželství, rodičovství, sexuální výchovy a řešení partnerských neshod.

3.3.2 Podpora pozitivních hodnot manželství z pohledu celé společnosti

Zatímco nejrůznějším zprávám o milostných aférách je věnováno mnoho prostoru v médiích, o výhodách života s jedním partnerským protějškem se příliš nemluví. Příkladem mohou být bulvární časopisy, ve kterých je možné najít zmínky o manželství, ale spíše o manželství mající problémy.

Je zřejmé, že život v rodině, v manželství, je jiný než vztah mezi partnery. Je třeba mladým lidem zdůraznit, že rodinný život si vyžaduje jisté úsilí, tím ale v sobě skýtá možnost sebezvoje. Vždyť dlouhodobé monogamní soužití je dle výzkumů prospěšné pro zdraví a psychickou pohodu jedince.

Bylo by dobré, když by „ideál“ manželství byl častěji zveřejňován. Prezentován jako jev žádoucí, stále platný a opodstatněný. Tento obraz by měl být předkládán rodiči, pedagogy i médií.

Tyto tendence můžeme dnes již zaznamenat:

Národní týden manželství – každoroční kampaň zaměřená na praktický rozvoj manželských vztahů. Je kladen důraz na důležitost manželství, manželskou lásku a rozvoj partnerů. Národní týden manželství chce povzbudit zájem veřejnosti, institucí i médií o podporu manželství. Každý večer během tohoto týdne se manželské páry scházejí a vytyčují pozitiva manželského soužití.¹³⁹

Od roku 2004 organizuje síť mateřských center kampaň nazvanou *Společnost přátelská rodině*, která je zaměřená na posílení rodiny ve společnosti a na podporu prorodinné politiky na všech úrovních. Kampaň chce připomenout, že současný

¹³⁹ Národní týden manželství [online]. [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.tydenmanzelstvi.cz/>>.

životní styl často zatlačuje rodiny a zejména rodiny s malými dětmi mezi znevýhodněné skupiny, které se ocitají mimo hlavní zájem společnosti. Proto je zapotřebí více přemýšlet o tom, jakými konkrétními skutky chceme jako společnost zájem o zkvalitnění rodinného života umocňovat. Podporující je tzv. *Obec přátelská rodině*. Podstatou je motivovat obce, aby podporovaly rozvoj rodin konkrétními opatřeními a kampaněmi. Kompetence jsou rozděleny na menší územní celky pro větší účinnost.

Nezanedbatelnou součástí eliminace rozporu mezi „ideálem“ manželství a jeho realitou je současné manželské poradenství. Asociace manželských a rodinných poradců zaměstnává profesionály, kteří se ve většině případů věnují problematickým situacím v mezilidských vztazích.

Pozitivně působí některé rozhlasové pořady o rodině (např. Hovory o rodině, Český rozhlas 6). Také některé politické strany se snaží ve svém programu upřednostnit úplnou rodinu (KDU-ČSL).

Na závěr bych ráda zdůraznila, že každá snaha podpořit myšlenku významnosti rodiny či manželství je velmi cenná, jelikož vstup do manželství není dnes brán jako samozřejmost. Především mladými lidmi není považováno manželství za svazek, kde je třeba zodpovědnosti a jisté závázanosti. Z toho důvodu není dnes rozvod vnímán jako stigmatizující.

3.4 Shrnutí

Cílem této kapitoly bylo poukázat na příčiny rozporu v pojetí křesťanského manželství a současné české reality a na možnosti, jak takovému nesouladu předcházet.

- Náboženské texty, křesťanské tradice a křesťanské pojetí manželství mohou být pro sekularizovanou společnost nesrozumitelné. Současný jedinec se odvolává především na svá práva. Manželská věrnost není

vymahatelná. Nevěra jako jev ohrožující manželství a rodinu není v zákoně sankcionována. To můžeme pokládat za jeden z důvodů její společenské akceptace.

- Další příčinou rozporu je mediální prezentování manželství, které ukazuje manželství spíše v negativním slova smyslu. Hlásání rodinných hodnot je v tak malé míře, že je spíše pokládáno za nudné a neefektivní.
- Popularizace nemanželských soužití a svoboda žen, které dítě vychovávají bez jeho otce, zapříčiňují úpadek přesvědčení o manželství jako jediném možném svazku.
- Mladí lidé odkládají vstup do manželství do vyššího věku. Vytrálost osobnosti však napomáhá k lepší přípravě na takové soužití a pochopení důležitých prvků manželství.
- Je zřejmé, že vzájemný vztah manželů je nevěrou hluboce nabežán. Věrnost jako trvalá hodnota manželství je provázána jak manželskou láskou, tak i tělesnou. Láska je dar pro celoživotní věrný vztah. Věrnost vztah chrání, umožňuje ho rozvíjet.
- Z pohledu jedince je možnou eliminaci rozdílů mezi křesťanským „ideálem“ a realitou společnosti vyvolat výchovu pro manželský a rodinný život.
- Podpory manželství a rodiny z pohledu celé společnosti by se měly uskutečňovat prostřednictvím médií. Pro jejich značný vliv na společnost bychom měli vyžadovat více vzdělávání a prezentovat manželství, resp. manželskou věrnost v jejích pozitivních hodnotách.

ZÁVĚR

Otázka partnerské věrnosti je v dnešní době, stejně jako v minulosti, velmi aktuální. Dotýká se téměř každého z nás, a je proto potřeba věnovat jí dostatečnou pozornost.

Snahou této práce bylo nejprve obeznámit s křesťanským pojetím manželství v jeho nerozlučitelnosti. Důraz na trvalý svazek manželský byl kladen již při jeho vzniku. Za významný zlom je považován Druhý vatikánský koncil, který vyzdvihuje manželskou lásku a s ní spojenou věrnost a nerozlučitelnost.

Křesťanská tradice ovlivňovala v průběhu dějin hodnoty mnoha kultur. Vlivem rozšiřující se sekularizace dochází k proměnám hodnot také v manželství. Lidé uznávají manželství v lásce, věrnosti a jeho nerozlučitelnosti, ale jejich jednání je v rozporu s tímto obecně proklamovaným ideálem.

Změna společenských podmínek života v České republice zapříčiněná především průmyslovou revolucí na přelomu 19. a 20. století a demokratizací společnosti po „sametové revoluci“ utváří jiné prožívání manželství. Průkaznost oslabení tradičního manželského svazku lze rovněž pozorovat na demografických ukazatelích. Dnešní manželství se vyznačuje vysokou rozvodovostí a nízkou sňatečností. V současné době se můžeme také setkat s jinými formami soužití, které jsou definované vyšší nezávislostí a volností partnerů. S tím souvisí i zvyšující se počet nevěř.

Proto je nasnadě ptát se, zda-li je manželská věrnost výlučným požadavkem křesťanské etiky anebo obecně akceptovatelným požadavkem. Lze usoudit, že věrnost je stálou podmínkou zdařilého a šťastného osobního života a předpokladem stability sociálních vztahů.

Křesťanská etika nabádá mladé lidi k manželství, resp. k věrnosti. Podpora manželského „ideálu“ by však měla být provázena především rodičovskou výchovou. Hodnotu manželství je možné spatřit primárně v rodině, která by měla hledat oporu zejména ve školství, médiích a státních prorodinných opatřeních.

Rodinná politika státu by měla zahrnovat taková ustanovení, která posilují význam manželství a podporují harmonický vývoj jedince a celé společnosti.

Seznam použité literatury

- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.
- CIBULEC, J. *Láska, partnerství a manželství.* Praha: Práce, 1974. ISBN neuvedeno.
- CIBULEC, J. *Manželské praktikum.* Praha: Avicenum, 1984. ISBN neuvedeno.
- Dokumenty 2. vatikánského koncilu.* Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.
- ČADKOVÁ, K.; LENDEROVÁ, M.; STRÁNÍKOVÁ, J. *Dějiny žen.* Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2006. ISBN 80-7194-920-5.
- ERNST, W. Manželství jako instituce. *Teologické texty*, 1991, č. 2, s. 44-46.
- Familiaris consortio.* Praha: Zvon, 1992, ISBN 80-7113-067-2.
- FIALOVÁ, L. Ke změnám ve sňatkovém chování v 90. letech, *Zpravodaj České demografické společnosti*, 2002, roč. 27.
- GUGGENBUHL-CRAIG, A. *Manželství je mrtvé, až žije manželství!* Praha: Gemini 99, 2001. ISBN 80-902757-1-0.
- HAMPLOVÁ D. Čemu Češi věří: dimenze soudobé české religiozity. *Sociologický časopis*, 2008, roč. 44, č. 4, s. 703-723.
- HORSKÝ, J., SELIGOVÁ, M. *Rodina našich předků.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-195-6.
- HUČÍN, J. Svobodné děti nesvobodných rodičů. *Psychologie dnes*. Praha: Portál, 2001, č. 2.
- CHODĚRA, O. *Partnerství, manželství a paragrafy.* Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0217-7.
- DOUCHOVÁ, J. Konstruktivní nevěra vztah neohrozí. *Psychologie dnes*, 2008, roč. 14, č. 3.
- KELLER, J. *Teorie modernizace.* Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2007. ISBN 987-80-86429-66-3.
- KELLER, J. *Nedomyšlená společnost.* Brno: Doplněk, 1992. ISBN 80-85765-41-1.

- Kodex kanonického práva*. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.
- KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*. 4. rozšíř. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2006. ISBN 80-7367-048-8.
- MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-747-7.
- MAREŠ, P.; POTOČNÝ, T. *Modernizace a česká rodina*. Brno: Barristel & Principal, 2003. ISBN 80-86598-61-6.
- MATĚJČEK, Z.; DYTRYCH Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada Publishing a.s., 2002. ISBN 80-247-0332-7.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozšíř. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-19-9.
- MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2006. ISBN 80-86429-58-X.
- PESCHKE K.-H. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, spol. s.r.o., 1999. ISBN 80-7021-331-0.
- PLAŇAVA, I. *Jak se nerozvádět*. Praha: Grada Publishing, 1994. ISBN 80-7169-129-1.
- PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny, struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2.
- POSPÍŠIL, C.V. *Rodina, manželství a tajemství Trojice. Teologické texty*, 2001, č. 5.
- RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2001. ISBN 80-86429-01-6.
- RAUSCHER, A. *Znovuobjevení rodiny*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996. ISBN 80-85959-12-7.
- ROZINAJOVÁ, H. *Etika heterosexuálních vztahov*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1989. ISBN neuvedeno.
- RUSSELL, B. *Manželství a mravnost*. Praha: Aventinum, 1931. ISBN neuvedeno.
- ŠAMÁNKOVÁ, D.; NOVÁK, T. *Pravda a lež v partnerství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1846-0.

ŠRAJER, J. Augustinovo pojetí manželství. *Teologické studie*, 2005, č. 2, s. 64-68.

ŠRAJER, J. Nové pojetí manželství. *Teologické texty*, 2003, č.1, s. 17-19.

ŠTYGLEROVÁ, T. Vývoj obyvatelstva v České republice v roce 2007. *Demografie*, 2008, roč. 50, č. 3.

TOMÁŠEK, M. Proč bydlíme sami? *Psychologie dnes*. Praha: Portál, 2007, roč. 13. č. 3.

VANĚK, A. *Příznaky krize manželské rodiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. ISBN neuvedeno.

Život z víry. Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé. Teologická fakulta Jihočeské univerzity 2005. ISBN 80-7040-809-X.

Seznam elektronických dokumentů

Český statistický úřad. *Rozvodovost* [online]. © 2009 [cit. 2009-04-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>>.

DRÁPAL, D. *Krize manželství*. [online]. © 2006, poslední aktualizace 7.2.2007 [cit. 2009-03-27]. Dostupné na WWW: <<http://dan.drapal.org/index.php?id=102>>.

CHALOUPKOVÁ, J.; ŠALAMOUNOVÁ, P. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě* [online]. [cit. 2009-04-20]. Dostupné na WWW: <http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/210_1chalou47%20pro%20tisk.pdf>.

LABOUSOVÁ, E. Hovory o rodině. In *Český rozhlas* [online]. © 2000-2009 [cit. 2009-04-02]. Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1971>.

MAJEROVÁ, T. *Křesťanská rodina v postmoderní době* [online]. [cit. 2009-05-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.getsemany.cz/node/242>>.

Národní týden manželství [online]. [cit. 2009-06-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.tydenmanzelstvi.cz/>>.

NEŠPOROVÁ, O. Rodina a rodičovství v křesťanství a islámu. In *Gender Sociologie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2009-03-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.genderonline.cz/view.php?cislocianku=2005120101>>.

Papežská rada pro rodinu. *Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“*
[online]. [cit. 2009-04-03]. Dostupné na WWW:
<<http://web.katolik.cz/ifs/rodinaifs.htm>>.

Sv. Augustin [online]. © 2005 – 2008 [cit. 2009-04-09]. Dostupné na WWW:
<<http://www.svatyaugustin.cz/>>.

Seznam použitých zkratk

Gn – Genesis - 1. kniha Mojžíšova

Ex – Exodus – 2. kniha Mojžíšova

Dtn – Deuteronomium – 5. kniha Mojžíšova

Ž – Kniha Žalmů

Př – Kniha Přísloví

Mt – Evangelium podle Matouše

Gal – Lis svatého apoštola Pavla Galat'anům

Ef – List svatého apoštola Pavla Efezanům

CIC – Kodex kanonického práva

ES – Ecclesia silentium

GS – Gaudium et spes

FC – Familiaris Consortio

ABSTRAKT

JELÍNKOVÁ, E. *Manželství z etického pohledu. Manželská věrnost – trvalá hodnota nebo přežitek?* České Budějovice 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologické etiky, sociální etiky a etického vzdělání. Vedoucí práce Jindřich Šrajer.

Klíčová slova: manželství, křesťanská etika, nevěra, věrnost, manželská láska

Práce se zabývá tématem manželství z etického pohledu. Informuje o pojetí manželství z pohledu křesťanské etiky. Je poukazováno na změny v chápání věrnosti a nerozlučitelnosti manželského svazku v biblické a křesťanské tradici.

Soudobé postoje české společnosti k manželství jsou potvrzovány výzkumy empirických věd. Tyto výzkumy přibližují proměny vnímání manželství a rodiny od tradičního pojetí až po moderní pohled na manželství, rodinu a manželskou nevěru.

Hlavní část práce je zaměřena na manželskou věrnost, zda-li je trvalou hodnotou dnešní společnosti nebo nerealizovatelným „křesťanským ideálem“.

Významnou otázkou dnešní doby je, jak podporovat občany v uzavírání svazku manželského. Z pohledu zaměřeného na jedince je důležitá výchova rodičů pro manželský a rodinný život. Z pohledu sociální etiky by se mělo apelovat na školství a média, jež by měly směřovat k hlásání pozitivních elementů života v manželství a tudíž i manželskou věrnost.

ABSTRACT

JELÍNKOVÁ, E. **Ethical Perspectives on Marriage: Marital fidelity – Timeless Value or Hangover?** České Budějovice 2009. Bachelor degree thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Theological Ethics, Social Ethics, and Ethical Education. Promoter Jindřich Šrajer.

Key Words: marriage, Christian ethics, unfaithfulness, fidelity, love in marriage

The work analyzes marriage from ethical perspective, in particular from the Christian ethical perspective. It highlights changes in understanding of fidelity and indissolubility of marriage in biblical and Christian tradition.

Current attitudes within the Czech society towards marriage are confirmed by empirical research. This research points to an ongoing transformation of how marriage and family life have been understood – starting with the traditional views and ending with the modern views on marriage, family, and unfaithfulness in marriage.

The main part of my work deals with the question of fidelity in marriage – whether it remains an undisputable value in today's society, or it is rather only a nonproduktive "Christian ideal."

Important question we face today is how to promote the value of married life. From the perspective of an individual, parental education is of utmost importance. From the perspective of social ethics, schools and mass media should be encouraged to promote the positive elements of married life and fidelity in marriage as well as.